

Criticar el crític

Text > XAVIER CORTADELLAS

Il·lustració > IVÁN GARCÍA

A *Criticar el crític*, una conferència a la Universitat de Leeds del juliol de 1961, T. S. Eliot distingeix entre el crític professional, «que sol ser el crític d'alguna revista o un diari»; el fervorós, «que actua no com a jutge, sinó com a advocat (hem d'entendre que defensor) d'autors que ens han passat per alt o que hem oblidat»; l'acadèmic o teòric, «que és probable que hagi estudiat especialment una època determinada o un autor concret», i aquell crític la crítica del qual és «un subproducte de la seva activitat creadora». Eliot era d'aquests darrers, fet que no és incompatible amb les dues modalitats anteriors de crítics; no tant, en canvi, amb la del crític professional. Eliot no s'està d'assenyalar, a més, que pensa que les seves millors crítiques són aquelles en què parla de poetes que l'han influït, i que, naturalment, en el moment present (quan va fer aquella conferència faltava un any perquè morís) no es pot reconèixer en moltes de les crítiques que va escriure trenta o quaranta anys enrere, perquè pensa que, a mesura que ens fem grans, abandonem el dogmatisme de la joventut, i, si més no en el seu cas, pensa que les seves crítiques han perdut aquell entusiasme dels primers anys, però que han guanyat en interès, prudència i humilitat.

Recordo tot això per fer notar com es distanciava Eliot del crític professional, que és sovint el més valorat de tots: a vegades pel que escriu, a vegades (més sovint, o si ho voleu quasi sempre) pel poder que suposadament té gràcies al mitjà on publica. Vivim en un món ple de llagoters o pilotes. Un món on dominen la vanitat, l'interès i l'enveja. Sovint, valorar el treball, l'esforç, la vàlua i la independència intel·lectual ve després. I això quan ve. Millor el que s'equivoca que no el que aposta sempre

cap allà on bufa el vent. Si no, quin sentit té fer crítiques?

Ja sé que, en la literatura catalana, de crítics professionals no n'hi ha. De fet, no n'hi ha hagut mai cap. Però això no evita que avui n'hi hagi uns quants que fan veure que ho són. No hi fa res que ni en somnis puguin viure de les seves crítiques. O els les paguen ben poc o fins i tot les escriuen de franc. A la segona Fira Indilletres, en un debat sobre la crítica, els quatre crítics que hi participaven van parlar també d'això. Un d'ells està retirat. Dels altres tres l'únic que en deu poder viure és perquè té un programa a Catalunya Ràdio. I llavors, si és que totes les crítiques són pràcticament de franc i si és que, si estem d'acord amb el que escriu Eliot, ningú no en sap tant com perquè pugui escriure durant anys crítiques de qualsevol llibre, quin sentit té que algú en faci regularment? La passió per la

literatura, és clar. Però és compatible aquesta passió amb el fet que avui cap crític no pugui ni tan sols triar sempre lliurement els autors i els llibres que critica? I és compatible amb el fet que, en general, no tingui prou temps per preparar la crítica com caldria? Si a això hi afegim que és difícil que el que ha escrit arribi a gaires lectors o oients i que, a la pràctica, digui què digui del llibre o de l'autor de qui parla, les seves crítiques tampoc no es tradueixen quasi mai en un augment de

vendes, com podem justificar aquesta feina? Hi ha la passió per la literatura, sí. Ja ho he escrit. I als autors, editorials o llibreters els agrada. Potser és també per això que avui anomenem *crítiques* el que sovint no són res més que ressenyes. O favors que es tornen i que d'una manera o altra es cobren, donat que, tal com va escriure Jules Renard: «Els elogis s'inverteixen com els diners perquè ens els tornin amb interessos».

